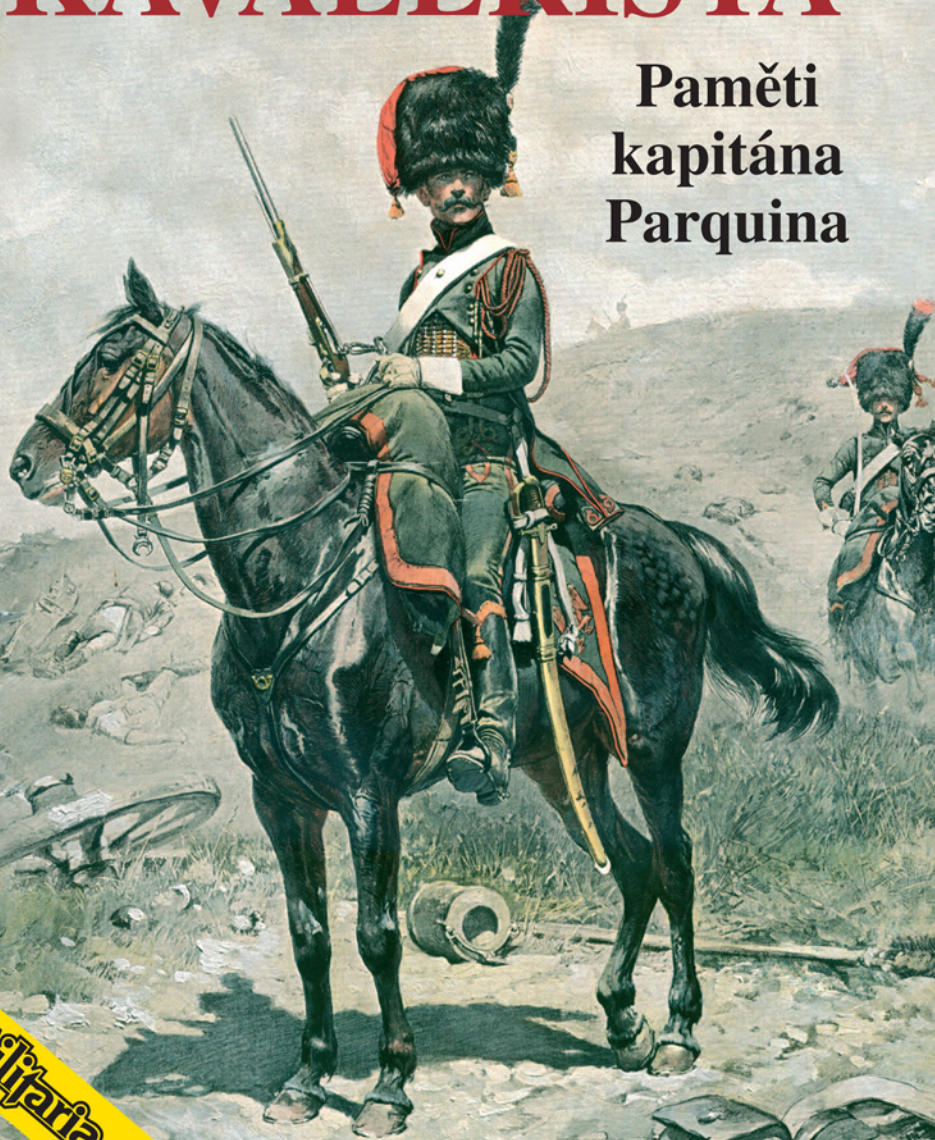

Jiří Kovařík uvádí

NAPOLEONŮV KAVALERISTA

Paměti
kapitána
Parquina

Miljaria

Jiří Kovařík

uvádí

*Paměti kapitána Parquina,
příslušníka 20. jízdního mysliveckého
a 2. gardového jízdního
mysliveckého pluku*

NAPOLEONŮV KAVALERISTA

Kritické vydání

Nakladatelství Elka Press
Praha 2007

Text & Maps Copyright: © 2007 by Jiří Kovařík
Cover Copyright: © 2007 by Leonid Křížek
Czech Edition Copyright: © 2007 by Elka Press

ISBN 978-80-87057-01-8

Obsah

Úvodem: Paměti psané šavlí, srdcem a šampaňským	11
Upozornění kapitána Parquina čtenáři	16

PRVNÍ ČÁST

KAPITOLA I.	19
Můj vstup k jezdecktvu / Dvacátý jízdní myslivecký pluk / Plukovní uniforma / Jste přece voják! / Válečnické činy brigádyra Tisseho, kapitána Kermanna a dalších hrdinů od pluku / Souboj brigádyra Popineaua	
KAPITOLA II.	29
Posádkou v Abbeville a Caen / Požár v Caen a zásah generála Larocheho / Plukovník Marigny a major Castex / Stávám se brigádýrem! / Můj první souboj / Zranění na noze / Pobyt ve špitále	
KAPITOLA III.	36
Cesta ze špitálu a galantní návštěva / Marguerita, moje první láska / Přivítání u pluku / Duel furýra Jarryho / Nedělní schůzka s Margueritou / Pobyt v Lannionu / Rozloučení, odjezd pluku a Margueritina svatba	
KAPITOLA IV.	47
Nehoda myslivce Fournerrata / Posádka v Guingampu / Ztracená šavle / Vlk komandanta Watrina / Drahý výlet do Paříže / Přehlídka mameluků / Moji rodiče	
KAPITOLA V.	54
Odjezd do Holandska / Slečna Wan V... / Má druhá láska / Aféra plukovníka Marignyho / Návštěva královny Hortensie / Dary dvou sester / Loučení s Bredou / Konec husarských copů	

KAPITOLA VI.	64
Návrat plukovníka Marignyho / Napoleon o generálu V... / Tažení 1806 a válka s Pruskem / Bitva u Saalfeldu / Boj husara Gaidého s pruským princem / Následky princovy smrti	
KAPITOLA VII.	72
Bitva u Jeny / Na všechny se dostane! / Smrt plukovníka Marignyho / Útok 7. mysliveckého / Smrt kapitána Lavigneho / Javot, kapelník plukovní hudby / Vstup do Berlína	
KAPITOLA VIII.	80
Kterak zbohatne furýr / Zlato u zdymadel / Císařova proklamace / Začátek tažení do Polska / Hádka s 8. husarským / Souboj pro čest pluku / Moje vítězství nad husarským trubačem	
KAPITOLA IX.	87
Přechod Bugu a útok mameluků / Potyčka s kozáky / Bitva u Eylau / Střet 20. mysliveckého s ruskými dragouny / Útok ruské kolony na císařův hlavní stan / Útok Muratova jezdeckta / Hrdinství generála Lepica / Smutná bilance bitvy	
KAPITOLA X.	96
Postup na Königsberg / Ruský protiútok a moje zajetí / Kozácký hetman / Lazaret ve Vilnu / Můj anděl utěšitel / Generál Korsakov / Šlechtěná madame Drémont	
KAPITOLA XI.	106
Tajemství knihy od madame Drémont / Setkání s carem Alexandrem / Marseillaisa ve Smolensku / Návštěva polského šlechtického sídla / Polská pohostinnost	
KAPITOLA XII.	114
Ruská dáma a granátník / Jezuité ve Volmiru / Znovu u 20. mysliveckého / Bitva u Heilsbergu / Jak přítel Henri zachránil prince Murata / Útok u Guttessdatu / Legendární generál Lasalle / Odměna za zranění u Ulmu	

KAPITOLA XIII.	126
Pobyt v Pomořansku / Napadení vlčí smečkou / Válka na obzoru / Krásná Sára a tajemství lásky / Nostalgická vzpomínka / Galantní chvíle s vášnivou Ludsiz / Tažení začíná	
KAPITOLA XIV.	135
Rakouské vyhlášení války / Tažení roku 1809 / Boje v Bavorsku / Stávám se podporučíkem / Útok Colbertovy brigády / Střet s husary Barko a rakouskými hulány / Moje zranění / Pravda o příběhu poručíka Lauristona / Generál Michel a württemberský král	
KAPITOLA XV.	148
Vojenským velitelem Oedimburgu / Zprávy pro generála Marmonta / Píše mi císař! / Henriho smrt u Esslingu / Bitva u Wagramu / Útok velké baterie / Padlí koně poručíka Lauristona / Náš útok na rakouská karé / Předtucha poručíka Rhauta / Smrt legendárního Lasalla	
KAPITOLA XVI.	162
Povyšování a vyznamenávání / Kvartýr v Esterházyho zámku / Generál Piré / Lovy a bláznivé sázky / Císařská přehlídka / Pokus o atentát na císaře / Mínění armády o Napoleonově rozvodu / Návrat do Francie	

DRUHÁ ČÁST

KAPITOLA I.	175
Pomeranč od Marie-Louisy / Skvělý kůň / Odjezd do Španělska / Krásná doña Rosa / Přepadený obchodník / Trestná výprava jízdních myslivců / Zlikvidovaná banda / Komandant de Vérigny	
KAPITOLA II.	185
Souboj s poručíkem Hymonetem / Špatné zvyky a poslední duel kapitána Hymoneta / Pohotová odpověď pana V... císaři / Moje krásná markýza / Výprava za El Pastorovou bandou / Sbohem, markýzo!	

KAPITOLA III.	196
Lampessinadova banda / Večeře s El Pastorem / Banditova odvaha a čest / Farářova tlupa / Pašeráci / Podivné praktiky generála Fourniera / Generál Montbrun / Přípitek s britskými jezdci / Průzkum a rekvizice, která se mi málem nevyplatila	
KAPITOLA IV.	209
Takto je třeba se nepříteli představit / Bitva u Fuentes de Oñoro / Moje zranění / V zajetí guerilly / Zločin podporučíka Bourgeoise	
KAPITOLA V.	218
Nepříjemnost s divizním pokladníkem v Méridě / Mise do Truxilla a potyčka s guerilleros / Jak jsem vyhodil pokladníka Maleta / Výzva k souboji / Souboj s pokladníkem / Reakce maršála Marmonta	
KAPITOLA VI.	226
V eskortě maršála Marmonta / Epilog souboje s panem Maletem / Konec případu podporučíka Bourgeoise / Podruhé k Ciudad-Rodrigu / Zlomyslnosti Angličanů / Pan Fage a honba za britským důstojníkem / Vražda komandanta de Vérignyho	
KAPITOLA VII.	235
Potřetí k Ciudad-Rodrigu / Náš útok na karé Beresfordovy divize / Ukořistěné prapory / Opuštěné děcko / Můj souboj s Angličanem před maršálovými očima / Pozice před bitvou u Arapiles, jíž Angličané říkají Salamanka / Nenadálá palba anglických moždířů / Útok na anglické jezdce / Téměř useknuté zápěstí / Zranění maršála Marmonta a prohraná bitva	
KAPITOLA VIII.	246
Pluk provizorních žandarmů / Wellingtonův ústup / Převoz vévody z Ragusy do Francie / Přijetí k jízdním myslivcům císařské gardy / Můj kříž Čestné legie / Jak císař povyšoval / Banket na rozloučenou	

KAPITOLA IX.	254
Šampaňské víno, krásná Adéla a její zvědavá paní / Roztomilá vzpomínka / Příjezd do Drážďan / Napoleonova služební eskadrona / Oddanost i prostotočnost císařových myslivců / Bitva u Budyšína / Durocova smrt	
KAPITOLA X.	262
Pleiswitzské příměří / Bitva u Drážďan / Setkání po letech / Dánský pes generála Moreaua / Ústup k Lipsku / Císař a saský král	
KAPITOLA XI.	269
Murat v ohrožení / Boj o Wachau / Zachraňuji maršála Oudinota / Další den bitvy u Lipska / Rekviem za zajíce k večeri / Výbuch mostu přes Elsteru / Osud jednoho ze zachráněných / Ústup na Mohuč / Bitva u Hanau / Smrt Gaidého	
KAPITOLA XII.	281
V Mohuči / Pohostinnost pana Hermanna / Tyfová epidemie / Kapitánem gardových myslivců / Výměna s Cambronnem / Kapitán mameluků Ibrahim Bej / Neyův útok u Montmirail / Dobytí statku Greneaux / Dostávám rozkaz z císařových úst / Přepad Rusů / Můj útok u Oulchy	
KAPITOLA XIII.	294
Střet s Wintzingerodeho kozáky / Boj u Craonne / Čin, který mě mrzel / Přesuny na Remeš a k Arcis / Útok na děla a střet s ruskými kyrysníky / Smrt jde krok přede mnou / Pád Paříže a pobyt ve Fontainebleau / Císařova abdikace / Loučení s císařem / Konec jedné epochy	

DOSLOV PŘEKLADATELE A EDITORA, aneb závěr bouřlivého života kapitána Parquina	309
--	-----

Byl Parquin v bitvě u Waterloo? / Loajální důstojník,
nebo spiklenec? / Sňatek aneb blíž k Bonapartům /
Císařův voják a císařův synovec / Štrasburské
spiknutí / Londýnský souboj / Vylodění v Boulogni /
Konec v pevnosti Doullens

Přílohy:

Příloha 1 Civilní a služební spis Denise-Charlese Parquina	334
---	-----

Příloha 2 Hodnostní stupně (<i>grades</i>) francouzské armády v letech 1803–1814	337
Vybrané funkce a tituly francouzské armády v letech 1803–1814	338

Bibliografie	340
------------------------	-----

Úvodem:

Paměti psané šavlí, srdcem a šampaňským

Toto je neobyčejně barvitý příběh dvanácti let života jednoho napoleonského jezdce. Vypráví o slavných bitvách, spoustě bojů, mnoha láskách i vášních, o řadě soubojů a čte se jak dobrodružný román. Jenže románem není, jen velice živou a dobře psanou výpovědí, kterou její autor, ač vyprávěl hlavně o sobě, příliš nepřikrášlil a nikterak nepřekroutil. Až ji budete číst, pochopíte, jak je autentická. Jména i události, pokud je lze ověřit, dokonale odpovídají archivním záznamům, třebaže autor mohl spoléhat jen na vlastní paměť.

Dnes, kdy se typickou postavou bojovníka jeví náboženský fanatik-terorista, masakrující neozbrojené civilní obyvatelstvo, potažmo operátor elektronických zbraňových systémů, který ničí cíle protivníka mimo vizuální kontakt, nám může kavalérista ohánějící se uprostřed chumlu nepřátel šavlí připadat jako postava z dávných bájí. Nicméně jsou to pouhá dvě století, kdy takové postavy běžně zalidňovaly evropská bojiště. Podobnou zkušenost z bezprostředního boje muže proti muži chladnou zbraní mohli ještě před necelými sto lety učinit na pláních Ruska či v údolí slovinsko-italské řeky Soči naši dědové. Jezdecké srážky zažili dokonce i bojovníci za druhé světové války, leč oba globální konflikty XX. století už byly natolik mechanizované a nelidské, že v nich kavaleristické *melée* tvořilo spíše anachronickou výjimkou než taktickou zvyklost.

Kavalérista, voják-jezdec napoleonských válek naposledy na evropských válčistiích ztělesnil rytířský ideál chrabrosti, obětavosti a kavalírství (z franc. *cavalier* = jezdec); války v Itálii, prusko-rakouská válka 1866 či prusko-francouzská válka roku 1870 sice měly mnoho jezdeckých bitev i šarvátek, leč duch, jaký cítíme z pamětí napoleonských jezdců, už vyvanul.

Nedávné dvoustetleté výročí bitvy u Slavkova oživilo i na českém knižním trhu zájem o publikace s napoleonskou tematikou, i v ní jsou však autentické vzpomínky účastníků spíše výjimkou. Z pamětí napoleonských vojáků zatím vyšly monumentální *Paměti* Marcelina Marbota (které ovšem patří k tomu nejlepšímu,

čím se memoárová literatura může pochlubit) a antologie *Ať žije císař!*, tvořící závěrečný pátý svazek *Napoleonových tažení* J. Kovaříka. Právě v ní měl český čtenář poprvé možnost číst a posoudit úryvky z Paměti kapitána Parquina, napoleonského jezdce *par excellence*, jejichž úplný a komentovaný překlad držíte právě v rukou.

Kým byl Denis-Charles Parquin, jenž si sám většinou říkal druhým z obou křestních jmen? Na počátku této knihy byl šestnáctiletým řadovým příslušníkem 20. pluku jízdních myslivců a na konci kapitánem gardových jízdních myslivců; tu a tam velel Napoleonově osobní eskadroně a patřil k posledním věrným, s nimž se císař Francouzů na jaře roku 1814, před odjezdem na ostrov Elbu, rozloučil. Kdy, komu a kde se narodil, prozrazují matriky narozených z pařížské farnosti Saint-Nicolas-des-Champs:

„Roku tisícího sedmistého osmdesátého šestého, dne dvacátého druhého prosince, byl pokřtěn Denys-Charles, narozený předevčirem, syn Jeana-Baptista Louise PARQUINA, obchodníka s kořením, a Marguerity Catheriny CROISET, jeho choti, bytem v ulici Saint-Martin...“

Kde a jak zemřel, zaznamenal o devětapadesát let později pan Maille, starosta v Doullens:

„Roku tisícího osmistého čtyřicátého pátého, dvacátého prosince v deset hodin ráno, před nás, starostu obce Doullens, předstoupili pánové Henri Marie Gorneau, stár šedesát tři let, kapitán ve výslužbě, bytem v Doullens, soused níže jmenovaného Louise l'Homédé, věkem dvaapadesát let, vrchního dozorce v Doullens, souseda výše uvedeného, kteřížto před námi prohlásili, že včerejšího dne v hodině odpolední zesnul v této obci pan Charles-Denis Parquin, stár padesát devět let, bývalý chef d'escadron městské gardy v Paříži a bývalý důstojník Čestné legie, pobýtem v Doullens, narozen v Paříži, vdovec po Louise Chocheletové, syn zesnulého Jeana-Baptista Parquina a Marie Croisetové, a tito přítomní spolu s námi podepsali tento úmrtní list, jenž jim byl předtím přečten.“

Memoáry, které Parquin sepsal v posledních letech života, patří dnes ve Francii k nejvydávanějším i nejčtenějším pamětům z napoleonských válek a je zřejmé, že za to vděčí nejméně třem skutečnostem.

Být upřímný sám k sobě v časech, kdy se ve vzpomínkách vracíme zpět, není nikdy jednoduché. Dokázat o tom psát s nadhledem, poutavě, neokázale, bez zdůrazňování vlastní výjimečnosti i zásluh, to je umění samo o sobě. Charles Parquin nejspíše

dobře věděl, že oněch dvanáct válečných let prožil naplno a dokázal z nich vychutnat vše, co tato výjimečná doba nabízela. Nepotřeboval čtenářům nic dokazovat, všechno už tehdy dokázal sám sobě, neboť kromě lásky k vojenskému stavu nejspíše vždy jednal podle několika prostých, leč v praxi nesmírně složitých zásad: čest, věrnost, povinnost.

Druhým důvodem úspěchu je barvitost osudů, prokládaných spoustou postřehů, anekdot a historek, v nichž zabírají notný díl příběhy takřka dumasovské; Parquin by vskutku mohl být potomkem d'Artagnanovým, jen dva další mušketýry nenašel a třetí ztratil, jak to ve válce bývá, příliš brzy.

Třetí důvod, na první pohled pro nezasvěceného nepochopitelný, je nasnadě: Parquin byl přece lehkým jezdcem! Je až s podivem, že právě muži, kteří v napoleonských válkách sloužili u lehkého jezdectva, u husarů či jízdnicích myslivců, dokázali napsat ty nejpoutavější a nejčtivější paměti! Krásně to vysvětluje Fréderik Masson v dnes již klasickém díle *Cavaliers de Napoléon (Napoleonovi jezdci)*, v němž píše:

„Mnozí z nich získali v době, kdy už byli na odpočinku, takové vzdělání i kulturu, že se rozhodli popsat svá tažení, a udělali to stylem tak lehkým, tak jiskrným, plným žertů i anekdot, zábavným, nečekaným, oduševnělým a vskutku francouzským, až se zdá, že brk smáčeli místo v inkoustu v šampaňském.“

Výstižné přirovnání!

„Jsou obdivuhodně jasní ve výrazech, odvážní ve vyprávění, jejich forma je přesná a věta cválá i šavluje, jak to dělali ve svých nejlepších časech i oni. (...) Což to není dáno jejich řemeslem? Což nemuseli zjišťovat věci bleskově, jediným pohledem a přesně si zapamatovat, co spatřili? O tom pak podávali jasné, výstižné a někdy až malebné hlášení!“ dodává týž autor.

Parquinovy memoáry vyšly poprvé v Paříži ve dvou svazcích v letech 1843 a 1845, pod titulem *Souvenirs et campagnes d'un vieux soldat de l'Empire* (česky by zněl jako *Vzpomínky a tažení jednoho starého vojáka císařství*), tehdy však zapadly bez většího ohlasu. V roce 1892 je kapitán Aubier vydal pod stejným titulem v nakladatelství Berger-Levrault znovu. Byly rychle rozebrány, roku 1903 vyšly ještě jednou v téže úpravě a dnes představují vzácnost. Rovněž v roce 1892 spatřilo v pařížském nakladatelství Boussod, Valadon et Cie světlo světa nádherné francouzské vydání *Récits de guerre, souvenirs du capitaine Parquin 1803–1814 (Válečné příběhy,*

vzpomínky kapitána Parquina), bohatě vypravené ilustracemi barona Myrbacha, H. Dupraye, Walkera, L. Sergenta, a Maria Roye. Editorem tehdy byl už zmíněný F. Masson, jenž však řadu pasáží vypustil a jiné zase krátil. Podobně okleštěná byla i některá vydání dalších, zejména ta, jež měla číst mládež. Jiné edice vycházely pod barvitými tituly jako *Amours et coups de sabre d'un chasseur à cheval (Lásky a rány šavlí jednoho jízdního myslivce)* či *Souvenirs de gloire et d'amour du lieutenant-colonel Parquin (Vzpomínky na slávu a lásky podplukovníka Parquina)*. Celkem spatřilo světlo světa deset či jedenáct vydání, počítáme-li v to i nedávný francouzský reprint Massonovy edice s ilustracemi Myrbacha a dalších mistrů, plus vydání anglické v nakladatelství Greenhill Books z roku 1987.

Kritické vydání českého překladu Parquinových pamětí vychází ze tří edic, jak je uvedeno v přehledu použité literatury, neboť všechny jsou cenné poznámkami a studiiemi, které je provázejí. Jedná se (v pořadí od nejstarší) o ilustrovanou edici Massonovu z roku 1892 (*Récits de guerre, souvenirs du capitaine Parquin 1803–1814*) a o druhé vydání edice Jacquese Jourquina z roku 2003 s přihlídnutím k anglické edici B. T. Jonese.

Jourquinova edice je kromě původních vydání jediná kompletní a navíc doslova překypuje poznámkovým aparátem i dokumentací v přílohách. Poznámky se nepřebíraly jako celek, ponechávaly se zejména ty, které dokládají autenticitu Parquinovy výpovědi a opírají se o českému editorovi nedostupné archivní prameny. Původní životopisné poznámky se, pokud to bylo možné, při překladu ověřovaly a mnohdy rozšiřovaly. Díky za nesmírné množství připomínek i postřehů musí překladatel vzdát Karlu Řezníčkovi, skvělému znalci nejen napoleonské historie. K nim přibýly poznámky geografické, jež francouzská edice na mnoha místech postrádá a nejednou i nesprávně interpretuje. Dále najde čtenář v poznámkovém aparátu životopisné či dějové souvislosti a realie, které jsme pokládali za důležité či zajímavé. Vojenské hodnoty, jež nemají český ekvivalent a u nichž by byl překlad zavádějící, jsou ponechány v originále s patřičným vysvětlením.

A protože je třeba příběh dovyprávět, připsal editor i překladatel v jedné osobě do závěru knihy dovětek o dalších životních osudech kapitána Parquina.

Jednu svévůli jsem si ve čtenářově zájmu záměrně dovolil. Původní Parquinovy *Souvenirs*... jsou totiž členěny pouze na dvě knihy a souvislý text postrádá jakékoliv další dělení. S ohledem

na lepší čtenářovu orientaci byl proto český překlad rozdělen na kapitoly s trochu staromilským uvedením toho, co obsahují.

Nakladatel i editor a překladatel svorně doznávají ještě další hřích, totiž to, že první české vydání bylo řadu let jejich snem. Nepochybně by se k nim dnes svými ilustracemi přidal i Mistr Karel Maria Toman, který jim mnohokrát ukazoval krásné vydání z nakladatelství Boussod, Valadon et Cie; některé pasáže zápisků jízdního myslivce Parquina znal *par coeur*, nazpaměť, a velice si přál, aby vyšly i česky. Bohužel odešel a český čtenář nechť vezme za vděk kouzelnými ilustracemi F. von Myrbacha, které se podařilo s nemalou námahou pro tuto edici získat.

Zveme Vás tedy na dvanáctileté tažení, ve kterém spolu s kapitánem Parquinem ožijí nejen jeho druzi ve zbrani, události, slavné činy i velké strážně, ale i ostré souboje pro čest a pár křivých slov, zábavné historky, kousky vpravdě husarské a v neposlední řadě i lásky. Na cestě potkáte císaře Napoleona i jeho skvělé důstojníky jezdeckta, plukovníka Marignyho, kapitána Lavigne, generála Castexe, komandanta Vérignyho či poručíka Henriho. Projedete Pruskem a Polskem, zažijete zajetí v Rusku, ocitnete se tváří v tvář britským vojákům i španělským banditům, budete bojovat v Sasku a bránit Francii. Navíc poznáte i krásnou Marqueritu, kapitánovu první lásku, až jímavě milou slečnu Wan V..., šlechtnou madame Drémon, protřelou Ludsiz, nesmělou Sáru či sympatickou Adélu.

Nuže, do sedel!

Leonid Křížek
nakladatel

Jiří Kovařík, F.I.N.S.
překladatel

Upozornění kapitána Parquina čtenáři

obsažené v původním vydání, jež mělo tento název:

*Vzpomínky a tažení
jednoho starého vojáka císařství
sepsané kapitánem císařské gardy,
bývalým důstojníkem Čestné legie
a dnes politickým vězněm
v citadele Doullens*

Kdyby mě Sněmovna pairů rozsudkem ze 6. října 1840 neodsoudila ke dvaceti letům vězení v jedné z citadel tohoto království, nikdy by mi nepřišlo na mysl svoje vzpomínky zveřejnit. Byl jsem vyveden z vazby v Conciergerie 15. října téhož roku a převezen pod dohledem eskorty žandarmů do pevnosti Doullens, kde mě nazítří, 16. října, zavřeli do cely. Napadlo mě krátit si dlouhé hodiny vězení tím, že bych dával na papír, co jsem prožil. Podařilo se mi překonat obvyklou lenost a dík paměti, leč nikoliv bez námahy, jsem během tří let tyto řádky dopsal. Nabízím je veřejnosti s jedinou touhou, a tou bylo vyprávět, co jsem začal prožívat před čtyřiceti lety, jaké věci se mi přihodily i vše, čím jsem trpěl. Čtenář nepochybně dospěje sám k závěru, že jsem zahájil vojenskou kariéru příliš mladý a že mě učili zacházet víc se šavlí než s husím brkem. Po tomto konstatování nezbývá než přikročit k věci a spoléhat přitom na čtenářovou shovívavost.

PRVNÍ ČÁST

Kapitola I.

Můj vstup k jezdecktu / Dvacátý jízdní myslivecký pluk / Plukovní uniforma / Jste přece voják! / Válečné činy brigádyra Tisseho, kapitána Kermanna a dalších hrdinů od pluku / Souboj brigádyra Popineaua

Dne 11. nivôsu v roce XI republiky, který odpovídal 1. lednu 1803*, jsem s jedním svým přítelem, panem Fournierem,** vystoupil v Abbeville, které leží v Pikardii, z pařížského dostavníku.

Poté, co jsme si nechali ukázat dům, v němž bydlel pan Idoux, *capitaine quartier-maître**** 20. pluku jízdních myslivců,† jenž se v onom městě nacházel posádkou; jsme vykročili tím směrem, abychom se mohli dát k oné jednotce zapsat. *Quartier-maître* namítl, že pluk má nadstav, že můj přítel nemá takovou výšku, aby

* *Revoluční kalendář byl zaveden dekretem z 5. října 1793 a dopočítán zpětně k prvnímu dni republiky (22. září 1792). Třebaže jej Napoleon zrušil již 9. září 1805, došel až do konce tohoto gregoriánského roku. Není ho však třeba vysvětlovat blíže, Parquin všechna další data automaticky sám přepočítává...*

** *Louis Fournierat, nar. 1781, bude u 20. mysliveckého sloužit do roku 1811, pak přejde ke 13. mysliveckému a roku 1813 se stane podporučíkem. Po Napoleonově pádu jej čeká osud propuštěnce na poloviční službě.*

*** *Louis Idoux, nar. 1764, bude velet roku 1810 kompanii (rotě), o rok později dostane Řád čestné legie a armádu opustí roku 1814. Zemře v roce následujícím. Uvedenou hodnost a funkci (která nemá český ekvivalent, proto ji ponechávám v originále) lze přeložit jako kapitán-ubytovatel.*

† *Dvacátý myslivecký vznikl roku 1793 z jezdeckta dobrovolnické Légion de Luckner, přejmenované roku 1792 na Légion du Centre, a už v prvních letech revoluce se proslavil v Severní armádě. Vyznamenal se zejména při obléhání Charleroi, v bitvě u Fleurusu a v bitvě u Hohenlinden. Rozpuštěn byl roku 1814, o dva roky později jej obnovili po jménem Chasseurs du Var, opět rozpustili 1826 a znovu obnovili 1873. Pluk bojoval za 1. světové války u Verdunu a definitivně zanikl roku 1919!*

byl přijat, a že já pravděpodobně ani nedosahuji věku potřebného pro zapsání. Bylo mi sotva šestnáct let.

„Máte naprostou pravdu,“ odpověděl mu pan Fournerat, „kdybyste se ale ráčil seznámit s těmito několika psanými slovy.“

Zároveň mu podal dopis plukovníka Marignyho,* kterého jsme navštívili v Paříži před odjezdem.

Po přečtení listu, jenž byl zmocněním k přijetí, všechny námitky okamžitě padly. Já měl pět stop šest palců a později jsem dorostl na pět stop a devět palců.** Striktně vzato mohla tato výška v součtu bohatě kompenzovat to, co panu Fourneratovi chybělo, aby měl pět stop dva palce, minimální výšku, která se u regimentu požadovala.

Oba jsme měli na naše *masses**** složit sedmadvacet franků, to byl striktní zvyk, kterému jsme se vzápětí podvolili; pak nás jeden myslivec z ubytovatelova příkaznictva doprovodil do kasáren. Žádali jsme a dostali zařazení k 6. kompanii, které velel kapitán Lavigne,† jeden z přátel mého otce, jehož jsme viděli v Paříži u plukovníka Marignyho. Onen kapitán tehdy mým rodičům slíbil, že na mne dohlédne. Ku cti jeho památky nutno říci, že slovo držel až do své smrti v bitvě u Jeny dne 14. října 1806.

Když jsme do kasáren dorazili, byl pluk v sedle, ve slavnostní ústroji a těsně předtím u něj prováděli prohlídku váleční inspektori, kteří zodpovídali za jeho správu. Já i můj přítel jsme obdivovali nádheru té jednotky, jež měla pověst jedné z nejlepších v armádě a která před nedávnem prodělala krásná Moreauova‡

* *Joseph Marigny, nar. 1768, kapitán roku 1792, byl jmenován velitelem 20. mysliveckého konzulem Bonapartem v listopadu 1799. Jeho další osud líčí ve svých vzpomínkách sám Parquin.*

** *Pět stop (francouzských 32,48 cm!) a devět palců je v přepočtu 1,867 metru, což odpovídá údajům v Parquinově osobním spise.*

*** *Výstižně přeložitelné snad jako „zápisné“, šlo o sumu určenou jako povinný příspěvek na pořízení uniformy a strojení koně.*

† *François Lavigne, nar. 1763., kapitán od roku 1796.*

‡ *Jean-Victor Moreau (1763–1813), dělostřelecký kapitán 1789, divizní generál 1794, velitel Severní armády 1795, Rýnské a moselské armády 1796. Armády Sambry a Meusy 1797 a Italské armády 1799. Jako velitel Rýnské armády porazil roku 1800 v Německu rakouská vojska Paula Kraye a posléze arcivévody Jana, nad nímž zvítězil v bitvě u Hohenlinden. Později narčen z podílu na spiknutí Pichegruho a Cadoudala, odsouzen do exilu roku 1804.*

tažení na Rýně. Generál Richepanse,* jehož brigádu tvořily 11. a 20. myslivecký pluk, nikdy neopomněl zdůraznit, že dohromady sečteno tvořily jedenatřicátý a on že při útoku na nepřítel s číslem 31 vždy vyhrál.

Plukovní uniforma vypadala takto: myslivci nosili jako pokrývku hlavy čáko z černého sukna, mělo elegantní tvar a z vrcholku visel zašpičatělý plamenec barvy *aurore*.** Tento rozvinutý plamenec s černočerveným perem na čáku byl odznakem přehlídkové ústroje.

Délka copu činila čtyři coul***, coul od konce se cop svazoval černou lněnou stuhou a poslední coul zůstával volně roztřepený. Dva dlouhé a tlusté pletence visely podél lící a byly zakončeny kousky olůvek ve tvaru stužky. Vlasy včetně lícních copů se pomádovaly a pudrovaly. Zelený dolman měl zlatavé vyložení a lemování, bílé vlněné šňůry a pět řad vypouklých knoflíků.† K tomu jezdecké kalhoty, pletence na nich opět lněné, boty *à la hussarde* a měkké v nártích; zelený a zlatavý pás, jenž jsme nosili, byl osm coulů široký a měl štrape téže barvy.‡ Celou tu skvělou uniformu završovaly přiléhavé rukavice. Každý myslivec měl šavlovou tašku, jež visela na dvě stopy dolů po levé straně a byla připnuta třemi řemeny k opasku se šavlí. Tuto šavlovou tašku používali myslivci, když měli doručovat dopisy, krom toho v ní nosívali kapesník, měli-li nějaký.

Žil ve Spojených státech, roku 1813 přijal nabídku na vstup do ruských služeb a skončil tak, jak to Parquin vylíčil ve 2. části svých memoárů.

* Antoine Richepanse, či Richepanse (1770–1802), transkripce se různí, dobrovolník ve čtrnácti, generál 1796, divizní generál od března 1800; rozhodl nesmírně odvážným útokem do rakouského týlu bitvu u Hohenlinden. Roku 1802 byl jmenován guvernérem na Guadeloupe, kde zemřel na žlutou zimnici.

** Jitřenková, jitrně zlatavá. Byla rozlišovací barvou i pro 19. a 21. jízdní myslivecký; 20. jízdní ji měl jinak jen na vyložení límce (parement), košet byl už zelený jako celá uniforma.

*** Coul, tj. palec, francouzský se rovná 2,707 cm.

† Neobvyklý detail, většina mysliveckých pluků měla jen tři řady.

‡ Pás se skládal ze čtyřiačtyřiceti lněných zelených provazců se dvaceti uzly, které provazce propojovaly. Provazce tvořily hlavní rozlišovací znak pluku.

Pluk měl velice krásné koně, první eskadrona vraníky, druhá plaváky, třetí kaštanové. Čtvrtá eskadrona, trubači a hudebníci sedlali šedáky.

Můj přítel i já jsme se radovali, že se z nás stali příslušníci tak krásného pluku, musím však přiznat, že nejvíc ze všeho nás oslnila hudba.

„Jediná věc mě trápí,“ prohodil jsem ke svému druhovi, „a to je, že máme vlasy ostříhané *à la Titus*.“*

„Pravda,“ odvětil, „časem však dorostou a do šesti měsíců budeme mít stejně nádherný cop jako ostatní myslivci.“

Zkušenost ukázala, že je na to potřeba celý rok.

Nazítří ráno nás brigadýr** z naší čety vzal do kapitánova výstrojního skladu, kde nám vydali všechny součásti stejnokroje. Když jsme se vrátili do kasáren, náš brigadýr Fourneratovi špitl do ucha, že je dobrým zvykem, aby každý nový rekrut dal při vstupu do pluku něco, čím lze vylepšit obsah hrnce určeného pro četu. Každý z nás, já i můj druh, jsme dali jeden *louis* v hodnotě čtyřiaadvaceti franků, za což se nakoupilo maso na přilepšenou. Tak se platilo uvítání. Brigadýr nám poděkoval za velkorysost a vzápětí nás všichni ostatní v kompanii prohlásili za dobré brachy.

Vojenský stav je při učení řemeslo tvrdé, v jezdecku zvlášť. Pravda, úctyhodné postavení je odměnou za náročný výcvik, musíte se však k tomu cítit povolán, abyste dokázal projít bez trápení všemi prvními schůdky oné výuky. Já byl otužilý a věřím, že jsem měl pro vojenský stav nadání.

*Maréchal des logis-chef**** byl mužem pěkného vzhledu a zajímavý člověk, měl něco mezi dvaceti až dvaadvaceti lety a patřil k bývalým *enfants de troupe*†: urostlý, dobrý voják, přísný ale spravedlivý. Nakonec dosáhl hodnosti *maréchal de camp*‡ a nepochyb-

* Krátký sestřih podle kadeřníka Duplana; ve známost a do módy vešel poté, co Duplan takto ostříhal herce Talmu do role Tita v tragédii Brutus.

** Brigadier, nejnižší hodnost u jezdeckva, ekvivalent kaprála (caporal) pěších jednotek.

*** Vrchní četař jezdeckva.

† Doslova dítě jednotky, česky možná syn pluku; děti vojáků, kteří padli, nebo nalezení.

‡ Před rokem 1793 a po roce 1814 obdoba brigádního generála, popř. ekvivalent generálmajora.

Jean Henri a Latourûv dragoun

ně by u ní nezůstal, kdyby jej Restaurace* nedonutila zůstat devatenáct let v hodnosti podplukovníka na polovičním služném. Pan Lacour,** tak se jmenoval, si mě oblíbil a já musím přiznat, že to on ze mne udělal vojáka.

Byl jsem u kompanie pátý měsíc; jednu neděli nás tento *maréchal des logis-chef* před inspekci kontroloval a zůstal stát proti mně. Pohledem mě sjížděl od hlavy k patě.

„Parquine,“ řekl mi, „uniformu máte bez chyby, zbraně velmi udržované a zacházíte s nimi velice dobře, jenže, do p..., voják nejste! Věřte tomu, co říkám, dívejte se mi přímo do očí! Tak, abych se vás lekl, do p...! Jste přece voják!“

Okamžitě jsem poslechl a už nikdy jsem mu nezavdal příčinu, aby mi toto ponaučení opakoval.

Velitelem mé světnice byl brigadýr jménem Tisse,*** jenž obdržel za statečnost čestnou karabinu.† On ještě s jedním osvobodili tři stovky francouzských pěšáků a zajal dvě roty uherských granátníků, které je střežily. Rád nám líčil onen čin, který byl na jeho karabině vepsán, a já vám ho vypovím stejně. Nechám brigadýra Tisseho, ať mluví:

„V bitvě u Hohenlinden (kterou Moreau vyhrál) jsem musel zůstat celé ráno vzadu, neboť Robin, podkovář naší kompanie, překovával mého koně. Když jsme se konečně mohli přidat k pluku, zbloudili jsme v lese, skrze nějž jsme šli směrem, jaký nám naznačovala střelba z pušek a hluk kanonády. Vyjeli jsme na jednu z těch velkých pasek, kterých je v Německu spousta a na nichž se popásá množství zvěře. Na ní jsme teď spatřili (aniž jsme byli sami spatřeni) na tři stovky našich odzbrojených druhů odváděných *kaiserliky*.‡ Bleskem nás něco napadlo, vyrazili jsme cvalem kupředu, vrhli se na kolonu, pálili přítom z pistolí a řvali:

* *Návrat královského režimu po Napoleonově pádu.*

** *Jean-Baptiste Lacour, nar. 1777, u pluku od 1799, kapitán 1809, major 1813, důstojník Čestné legie 1813 a rytíř královského Řádu svatého Ludvíka 1814.*

*** *Nicolas Tisse, nar. 1777, vyznamenán čestnou zbraní 1801 (za bitvu vybojovanou 3. prosince 1800), podporučík 1812, odešel z armády 1814.*

† *Čestné zbraně (s rytým jmenováním a charakteristikou činu) se udílely do zavedení Řádu čestné legie zřízené 19. května 1802 (29. floréalu roku X).*

‡ *Francouzská přezdívka vojáků císaře Svaté říše římské a posléze rakouského císaře.*

„Kupředu! Kupředu! Kupředu! Tudy! Neberte zajatce!“

A tak podobně. Nepřátelské vojáky to naprosto zaskočilo a všichni mysleli, že padli do léčky. Zastavili, avšak váhali střílet. Naši Francouzi skočili po jejich puškách, zmocnili se jich a role se vyměnily; pěšáci teď vedli zajaté Uhry do hlavního stanu a Tisse s Robinem šli za nimi. Tomu druhému od té doby u pluku neřekli jinak než Robin Zbojník.“*

I mnozí jiní příslušníci pluku vlastnili čestné zbraně. Pan Lavigne si tu svou dobyl u Rýnské armády v průběhu Moreauova ústupu, když jako pouhý kapitán velel po celý den pluku. Obratným manévrováním a dobře načasovanými útoky se mu povedlo dostat regiment z téměř beznadějně situace a prokázal tak velkou službu celé armádě.

Kapitán Kermann,** jenž velel třetí rotě, byl rovněž vlastníkem čestné šavle. Strohá žádost plukovníka Lacosta,***, který pluku velel, když tvořil součást Rýnské armády, dává o chrabrosti onoho důstojníka jasnou představu.

Žádost zněla takto:

„Chrabrý kapitán Kermann natolik ztupil svoji šavli, když neúnavně sekal nepřítel, že mu vláda musí dát jinou.“

* *Kyrýnský plukovník Aymar de Gonneville, který u 20. mysliveckého začínal, píše ve svých vzpomínkách (Souvenirs militaires du colonel Gonneville. Campagnes d'un cavalier de l'Empire. Éditions du Grenadier, Paris 2002.) toto: „Nápis na stříbrem vykládané karabině jistého Robina říkal, že on sám osvobodil čtyři sta zajatců odvoáďených dvěma sty Rakušany. Ten Robin byl opravdový zbojník a vypadal tak. Kradl, znásilňoval a zabíjel, to věděl celý pluk. Elitní kompanie ostatně přetékala lidmi podobného ražení a při hrůzách, jež jeden i druhý líčili po večerech na světnicích, vstávaly vlasy na hlavě, jenže pod tím vším probleskovaly obdivuhodné hrdinské činy, jimiž se chlubil mnohem méně než svými neplechami.“*

** *François Kirmann (nikoliv Kermann), nar. 1768, převzal v září 1808 velení gardové jednotky mameluků, s nimiž bojoval ve Španělsku, Rakousku, Rusku, Sasku i Francii.*

*** *Ze čtyř Lacostů v Napoleonově armádě jde o Jeana de La Coste-Duviviera (1747–1829), plukovníka 20. mysliveckého od července 1795, který v červenci 1799 odmítl povýšení na generála, aby nemusel od pluku, dostal však o pár měsíců později povýšení nové! Divízním generálem se stal r. 1805, baronem císařství r. 1811.*

„Schváleno!“ zněla odpověď Prvního konzula.

Neměl bych zapomenout říci, že udělení čestné zbraně s sebou přinášelo nositeli i zdvojnásobení služného.

Mezi statečnými pluku lze uvést jednoho brigadýra elitní kompanie, který jako patnáctiletý zajal jednoho La Tourova rakouského dragouna.* Sloužil tehdy jako trubač u harcovníků, když tu jednoho dne nepozorovaně padl na obrovitého dragouna. Přiložil mu pistoli k hrdlu a křikl:

„Zajetí, nebo smrt!“

Na ta energická slova odevzdal dragoun šavli a vzdal se. Když jej dovedl k pelotonu, pověřenému podporou tiraillérů, dali se myslivci do smíchu a dobírali si dragouna, Herkula, který se nechal odzbrojit a zajmout chlapcem. Rakušan nečekaně změnil tón.

„Nebyl jsem zajat, dezertoval jsem,“ prohlásil.

„Cože, Henri, že bys ho nezajal?“ ptali se myslivci od pluku.

Trubač se místo odpovědi obrátil k dragounovi, řka:

„No! Tak já tě tedy nezajal! Nu, dobrá, tady máš zbraně. Když se to poprvé nepočítá, musím tě, jak se zdá, zajmout znova.“

Myslivci, kteří to viděli, si však opakování střetu nepřáli a Rakušan už zůstal zajatcem.

S brigadýrem Henrim** jsem se spřátelil. Byl stejně starý a dá-

* *Lehký dragounský pluk č. 11, jehož majitelem byl v té době Maxmilian, hrabě Baillet de Latour. Pluk byl znám též pod jménem Valonští dragouni (Vallonon Dragonen) a proslavil se zejména (jako dragounský pluk de Ligne) v bitvě u Kolína 18. června 1757. Hrabě Daun tyto dragouny, dosud bezvousé mládence, nazval Holobrádky a poslal je do největší řeže, v níž rozhodli bitvu; o čtyři dny později se stal majitelem tohoto statečného pluku. Dějiny regimentu jsou notně komplikované, jako Latourův pluk byl v letech 1790–1791 dragounským plukem č. 31, v letech 1791–1798 švališérským plukem č. 31, roku 1798 lehkým dragounským plukem č. 11, v letech 1798–1802 dragounským plukem č. 11 a v období 1802–1806 švališérským plukem č. 4. Roku 1806 se stal (až do roku 1835) jeho majitelem generál jezdeckva Carl, hrabě Vincent (za nějž, aby to bylo ještě komplikovanější, vykonával vlastnická práva k pluku maršálek hrabě Bellegarde). Tradicí na tuto jednotku (za 1. světové války dragounský pluk 14 Windisch-Graetz) navazoval za 1. republiky 4. dragounský pluk Jana Švehly.*

** *Jean Henry (nikoliv Henri), nar. 1780, trubač 20. mysliveckého od 14. února 1795, maréchal des logis (četař jezdeckva) 1806 a podporučík 1809; jeho smrt u Esslingu Parquin podrobně vylíčí...*

val mi dobré rady; poprvé jsem se s ním seznámil v šermírně. Jeho smrt, k níž došlo v bitvě na Rábu v Uhrách roku 1809 poté, co se stal u pluku důstojníkem, pro nás znamenala těžkou ztrátu.

K plukovním smělčům patřil rovněž brigádýr Popineau,* který si získal čestnou karabinu u Lambachu, za onoho slavného ústupu na Rýn skrze Schwarzwald, jenž provedl tak zázračně generál Moreau. Popineau připomínal vojenskými činy krásné rytířské časy.

Plukovník Schvarz velel šesti stovkám husarů v armádě arcivévody Karla a tato jednotka tvořila mezi rakouskými oddíly elitu, neboť plukovník měl právo provádět nábor mezi nejlepšími jezdci ve všech jednotkách. Měl k tomu volnou ruku. Napadal zadní voj naší armády, zajímal konvoje, odřezával kolony od cest, osvobozoval zajatce, útočil, kdykoliv k tomu našel dobrou příležitost, přesunoval se raději v noci než za dne. Byl to jedním slovem obávaný zastávce záškodnické taktiky. S plukem se vážně střetl nejednou a rakouští husaři často okoušeli výjimečnou smělost kapitána Kermanna. Když k němu dolehla zvěst o kapitánových brilantních činech, rozhodl se jednoho dne, že s ním změní síly. K pluku dojel jako parlamentář a vyzval kapitána Kermanna, aby s ním podstoupil souboj na šavle. Muselo se mu odpovědět, že kapitán utřil předešlého dne střelnou ránu do pravé paže a že je na obvazišti.

Plukovník Schvarz poté, co dal dostatečně najevo svoji vyzývavost, obrátil koně a chystal se vrátit ke svým, když tu brigádýr Popineau, jenž v té době patřil ke Kermannově četě, třebaže byl později převelen k nově ustavené elitní rotě, pobídl koně do cvalu, plukovníka dojel a křikl na něho:

„Můj kapitán byl včera trochu zasažen střelou, která ho vyřadila z boje. Bude velice litovat, že zmeškal partičku, kterou jste mu nabídl, jestli chcete ale změřit síly s jeho brigádýrem, jsem připraven dát vám zadostiučinění.“

„Líbí se mi tvoje odvaha,“ odpověděl plukovník a tasil šavli.

Jen to dořekl, už kolem sebe oba soupeři kroužili na koních a sekali šavlemi jeden po druhém. Popineau parýroval právě včas,

* *François Popinot (nikoliv Popineau), nar. 1776, vstoupil k pluku r. 1795, legionář 1804, maréchal des logis 1807, propuštěn do výslužby 1810.*

aby se kryl před sekem svého protivníka, a ten vzápětí utržil při Popineauově rychlém výpadu sek přes tvář.

„Jeďte a nechte si ránu ošetřit, plukovníku,“ pravil brigadýr, „a až se zotavíte, jsem ochoten vám poskytnout odvetu pěšky, před celým plukem, nebo vás zabiju, abyste se naučil, jak se máte chovat.“

Popineau byl prvním šermířským mistrem pluku.

„Nikdy se nebiji dvakrát s toutéž osobou,“ opáčil Schvarz, který ucouvnul.

„Budiž,“ pravil Popineau a očistil si čepel šavle.

A zařadil se zpět.

Onen čin, jemuž přihlížel celý pluk, vynesl brigadýru Popineauovi spolu s jinými skutky čestnou karabinu.

Byl tu rovněž jeden *maréchal des logis* elitní kompanie jménem Filthaz*, který obdržel čestnou šavli u Rýnské armády. Už si přesně nepamatuji tu skvělou akci, která mu ono čestné vyznamenání vynesla. Pan Filthaz byl statečný voják, jenž se stal velitelem eskadrony 20. mysliveckého a důstojníkem Čestné legie. Odešel do výslužby po ničivé kampani v Rusku, v níž mu omrzly nohy.

* *Michel Filhart (ne Filthaz), nar. 1774, myslivec ve 20. mysliveckém od 1792, maréchal des logis 1798, podporučík 1806, chef d'escadron 1813, ve výslužbě od 1814.*

Kapitola II.

*Posádkou v Abbeville a Caen / Požár v Caen a zásah
generála Larocheho / Plukovník Marigny a major Castex /
Stávám se brigádýrem! / Můj první souboj / Zranění na
noze / Pobyt ve špitále*

Francie žila na počátku roku IX. republiky s celou Evropou v míru, lehko se ale dalo předvídat, že Anglie, která o sobě tvrdila, že je ohrožena ve svých obchodních zájmech, co nevidět Amienský mír zruší.* První konzul tedy v onom čase navštěvoval pobřeží oceánu a vybíral u Boulogne místa, kde o rok později rozmístil tu armádu, jež se měla vylodit v Anglii. Všichni dobře vědí, proč k onomu vylodění nedošlo a čím se ono skvělé vojsko stalo pro Rakušany i Rusy v bitvě u Slavkova osudným.

Dne 1. června 1803 dostal pluk znenadání rozkaz sedlat, zajišťovat spojení na cestách a sloužit jako doprovod od Amiensu až po Saint-Valéry. První konzul měl přespat v domě starosty v Abbeville a já byl určen, abych držel pěší hlídku, stráž blízko generála Bonaparta.

Dosud si vzpomínám, s jakou radostí, s jakou hrdostí jsem stál na stráži před apartmány, jež obýval, a kterak jsem byl šťasten, když krácel do svých pokojů a já mu vzdával zbraní čest. Zdaleka bych si nepomyslel, že se o deset let později stanu kapitánem v císařově osobní stráži. Nu což! Myslím, že jsem nikdy nezažil hezčí chvíli než tu, kdy jsem byl na hlídce přede dveřmi muže, který k sobě přitahoval pohledy celé Evropy.

Po cestě, kterou První konzul jel, stál všude jeden triumfální oblouk za druhým. Stále si vzpomínám, že 1. července 1803, po odjezdu z Abbeville a za přesunu do Caen, jsme mohli v Rouenu číst následující verše, které zdobily v oné vsi triumfální oblouk, postavený na počest jeho průjezdu.

* Třebaže většina literatury uvádí, že byl uzavřen 27. března 1802, je tím míněna až pařížská slavnostní ratifikace dokumentu, v Amiensu byl mír sjednán a stvoren již 25. března (4. germinalu roku X); jeho vyprovězení bylo ve Francii oznámeno 20. května 1803.

*Diogenes kdysi s lucernou a s námahou
hledal muže s rozumem i s odvahou.
Filosof nenašel ani jediného,
smutně šel zpět do sudu svého.
Kdyby však potkal Bonaparta, co by udělal?
Zhasl by lampu, nemusel by hledat dál!*

Ani velký Corneille, básník, z něhož by císař učinil knížete, kdyby v době jeho vlády žil, by nepohrdl verši, jež složil dvě stě let po něm jiný francouzský rodák.

Po našem příjezdu do Caen jsme tu vystřídali 10. dragounský pluk. Onen regiment neměl dobré vztahy s mládeží tohoto města, mladíky velmi nespoutanými, kteří se oddávali všelijakým cvičením se zbraněmi. Našla se mezi nimi dobrá stovka mistrovských šermířů.

Třiačtyřicátý pěší pluk, který byl v onom městě rovněž posádkou, měl hodně soubojů, a ježto ho obviňovali ze všech stran, musel opustit městské zdi. Ministr války vyměnil plukovníka a řada mládenců z města, kteří se do oněch afér zapletli, dostala přísné tresty. Na rozkaz Prvního konzula se 43. pluk vrátil s rozvinutými prapory i s bubnováním a městská deputace ho musela před branami přivítat.

My sem dorazili v oné době. Plukovník Marigny, který choval mladé muže ve velké lásce, se rozhodl, že si město získá, uspořádal setkání a pozval na něj jak mládež z Caen, tak i posádkové velitele.

Setkání se mělo uskutečnit v kavárně Labassée, velice pěkném lokále na promenádě, a jistá událost, jakkoliv politováníhodná, přispěla k tomu, že si nás Caenští okamžitě oblíbili. Zcela nečekaně vypukl v jedné z vesnic v blízkosti města strašlivý požár. Generál Laroche,* velitel divize, o něm dostal zprávu právě v okamžiku, kdy jel na setkání. Projížděl kolem jezdeckých kasáren našeho pluku, vjel na nádvoří a křičel:

„Na koně! Na koně! Hoří vesnice!“

* *Antoine Laroche-Duboucat (1757–1831), dragoun pluku Monsieur v r. 1775, sloužil v nizozemských službách na Cejlonu, propuštěn pro falešné udání z rebelie, předrevoluční baron, a přece voják revoluce (jemuž, byt aristokratu, osobně podvoakrát blahopřál Robespierre), divizní generál 1799, znovu propuštěn, aktivován 1801, o rok později velitel 14. vojenské divize v Caen.*

Náčez se obrátil na *maréchala des logis* ve stráži.

„Kde je trubač, který má službu?“

„*Mon général*, dovolil jsem mu, aby si šel sníst k četi polévku.“

„Kde má trubku?“

„Tady, ve stojanu na zbraně.“

Generál se v mžiku chopil nástroje a vprostřed kasáren začal troubit do zbraně. Tento signál vzápětí zopakovali všichni plukovní trubači a za pár minut byl pluk na koních. Musím tu podotknout, že generál Laroche býval v mládí trubačem a svoje bývalé řemeslo pranic nezapomněl.

Regiment byl pohromadě, generál Laroche se mu postavil do čela a cvalem hnal ke vsi, v níž hořelo, poskytnul jí rychlou pomoc a zachránil tak domy, do kterých se požár zatím nerozšířil. Díky té pohotovosti nebyly ztráty nijak významné; v tom kraji, kde většinu střech kryje sláma, mohly být jinak mnohem horší.

Skvělé chování pluku v této situaci setkání nadmíru prospělo. Mládež nejen že se zúčastnila, ale zpečetila dobré vztahy i obrovskou mísou punče. Vzájemná přízeň pokračovala po celý ten krátký čas, který jsme v Caen strávili, a mnozí mládenci z rodin, jež jsou v tomto městě velice bohaté, se zapsali k pluku. Nepřinesli povinný podíl na výstroj, vystrojili se a opatřili si koně na vlastní náklady.

Takto vstoupili mezi myslivce pluku pánové de Gonnevillle,* de Vomel, d'Ingrefille a Lethermillier.** První z těchto pánů se stal plukovníkem, pověřeným roku 1830 remonty v Haguenau,

* *Aymar-Olivier Le Harivel de Gonnevillle (1783–1872), vstoupil do 20. mysliveckého roku 1804; sám o tom v už citovaných memoárech napsal: „Než jsem byl v armádě, zdál se mi kapitán hodně malým pánem, po příchodu k pluku mi to ale připadalo jako hodnost na výši hory, kam nikdy nevyšplhám. Byl jsem posledním v kompanii čítající sto dvacet mužů, z nichž většina už zažila válku...“ Urozenost, vzdělanost i jisté vojenské zkušenosti mu ovšem zajistily rychlejší postup a Gonnevillle byl jmenován roku 1804 podporučíkem 6. kyrysnického pluku. V roce 1805 bojoval pod maršálem Massénou u Caldiera a v polském tažení 1807 padl do zajetí. Pak se bil v Itálii i za Pyrenejemi a napoleonské války zakončil při obraně Hamburku.*

** *Pierre Letelmillier (ne Lethermillier), nar. 1783, dobrovolně v armádě od 1804, důstojník 1807, roku 1812 u 1. pluku gardových švališerů, roku 1821 plukovník 10. dragounského, ve výslužbě od 1830; v posádce, jak předpokládal Parquin, tedy nezemřel.*

druhý a třetí našli slavnou smrt v boji s nepřítelem a poslední zemřel v posádce jako plukovník jednoho pluku lehkého jezdecktva.

V Caen jsme setrvali po dva měsíce a když jsme 1. září odjížděli, vyprovázela nás mládež na francouzskou míli* od města. Ti mladíci nás doporučovali dalším, kteří, jak vidno, následovali našeho příkladu.

Projeli jsme městem Bayeux, kde jsme nocovali. Tyto kraje jsou vyhlášené krásou žen, což mohu potvrdit: tady najdete ty nejhezčí Normandanky. Pokračovali jsme na Avranches, Coutances, atd. Nakonec jsme dorazili 10. září do Rennes, abychom tu vytvořili záložní sklad pod velením *gros majora* Castexe,** jenž k pluku právě dorazil.

Tento vyšší důstojník, jenž to dotáhl z prostého vojáka 24. jízdního mysliveckého k hodnosti *gros major* (tato hodnost tehdy byla ekvivalentem dnešního podplukovníka), tedy tento důstojník, na mou věru, byl ve své funkci pravým fanatikem. Nařizoval, aby ti, co měli službu, byli v zimě v sedlech od čtyř ráno do deseti večer. V jízdárně nechával rozvěšovat lucerny, které dávaly světlo jako ve dne. Major sám tam jezdil na mladém koni, kterému dal jméno Breton; chtěl ho zkrotit tím spíše, že byl velice dobrým jezdcem. Jednoho dne si mu štolba dovolil poradit, že to zvíře je plaché, že se bojí luceren a že by mohlo dojít k neštěstí.

„Nu, majora se tedy armáda v poli nedočká,“ opáčil Castex, „protože umře v manéži. Přesto ale zemře na svém místě.“

Tu větu pronesl s gaskoňským akcentem, který jí dodával podtext tak zvláštní, že se všichni pousmáli.

Nepřítele poprvé spatřil spolu s plukem 14. října 1806 u Jeny, kde se stal plukovníkem. Později vylíčil tu skvělou akci, která

* Lieu, francouzská míle, „kilometrická“ měří rovné 4 km. Parquin však je vyloženo dále) spíše míní tzv. „obecnou“ (commune) či „zemskou“ (de terre) o délce 4,444 km. Existují ale ještě míle „poštovní“ (de poste – 3,898 km) a „námořní“ (de marine, 5,555 km).

** Bertrand Castex (1771–1842), dobrovolník r. 1792, major u 20. mysliveckého od října 1803, pověřený velením pluku po dobu vyšetřování plukovníka Marignyho (jak o tom píše Parquin dále) od března 1806, velitel pluku 20. října 1806, brigádní generál 1809. Hodnost divizního generála dostal v listopadu 1813, důstojník Čestné legie 1820. Parquin se v životopisných údajích o pár odstavců níže trochu mylí.

Generál Laroche dokazuje, že nezapomněl troubit na polnici